

Načenjanje tabuja

Pet 30.12.2005

Goran Bertok: Obiskovalci

Galerija Kapelica, Ljubljana

27. 12. 2005 – 6. 1. 2006

Fotograf Goran Bertok tudi tokrat stopa po robu, in to brez omahovanja in neodločnosti, trdno in suvereno, kot da bi počel nekaj povsem običajnega. Če se je ob njegovi zadnji razstavi zazdelo, da ga vedno bolj privlači estetiziranje zanj značilnih sladostrastno trpinčenih teles, je tokrat pokazal, da ni nujno tako oziroma da še vedno vztrajno išče nove vznemirljive motive, da ga še zmeraj privlači raziskovanje senčnih razsežnosti človeškega bivanja. S serijo Obiskovalci je prestopil še eno navidez nedotakljivo mejo ter tako razširil prostor ne le svoje, temveč tudi slovenske fotografije nasploh. Njegovi »portretiranci« so namreč mrtva človeška telesa, natančneje, njihova v razžarjeni krematorijski peči goreča okostja. Načet je torej še en tabu.

Razstava barvnih fotografij v na črno pobarvani Kapelici se začne s podobo oranžno-rdečega žarenja v notranjosti peči. Ožarjeni kvadrat obdaja temen, črn »okvir«, in že s to prvo fotografijo sta zakoličena kolorit in kompozicija vseh razstavljenih del. Sprehod skozi zatemnjeni prostor, v katerem poudarjeno žarijo Bertokovi obiskovalci, se nadaljuje s podobo lebdečega ognja, ki ga lahko razumemo kot simbolnega vladarja ali prevladujoči element okolja, v katerega vstopamo. Ogenj je seveda mnogopomenska metafora, ki v grobem pomeni očiščenje in prerojenje, ima pa tudi množico dodatnih pomenov. V tem kontekstu se zazdijo zanimivi predvsem vzhodnjaški. Taoisti na primer v ognju vidijo osvobojevalca človeške usode, za nekatere druge je podoba boga, za tretje spet simbol očiščenja s svetlobo in resnico. V evropsko predkrščansko tradicijo pa je med drugim vtkan pogled na ogenj kot eno od prapočel ter Heraklitov vseprežemajoči ogenj, ki se po meri prižiga in ugaša. Na krščanski peklenski ogenj in podobne grožnje porednežem, na katere se ob fotografijah neizbežno spomnimo, najbrž sploh ni treba opozarjati.

V tem ognju, žarečem in neizprosno, se kopljejo obiskovalci, ki pa niso videti prav nič trpeči. Bivajo namreč v povsem svojski dimenziji, v kateri je ogenj pač prevladujoči element, nespremenljiva danost, nekaj, s čimer se je preprosto treba sprijazniti. Iz tega pekleno vročega sveta zrejo v nas te oranžkaste lobanje v različnih fazah svojega dokončnega razkroja, in začuda ugotovimo, da pravzaprav sploh niso videti kot kadavri, kot ostanki nekih preminulih bitij, ampak se zdijo malodane kot samostojna, celovita bitja. Kot da bi bili ustvarjeni takšni in za takšno bivanje, kot da bi bila to njihova določena, nespremenljiva usoda, ki jo prenašajo vdano in brez ugovora. Nekatere med njimi lahko ločimo po spolu, z večine »obrazov« je moč razbrati individualne poteze. So galerija portretov od nekod drugod, z druge strani meje, ki je ne moremo prestopiti ne mi ne oni.

Kakor koli se bo Bertokova razstava morda komu zazdela šokantna, pa se zdi v svojem bistvu pravzaprav zelo klasična, tako rekoč tradicionalna. Sooča nas namreč z večno temo likovne in

drugih umetnosti, z minljivostjo in trpko določenostjo človeškega bivanja ter našo hromečo nemočjo spričo teh nespremenljivih dejstev. Nagovor nevsakdanjih obiskovalcev pa lahko gledalec seveda razume tudi na kak drugačen način, a ta bo najbrž pogojen predvsem z njegovim lastnim predstavnim svetom, z njegovimi posebnostmi in omejitvami.

Fotograf je večino svojega dela opravil že z drzno izbiro tematike, a tudi izvedbi ni mogoče veliko očitati. Razstava, v katero je vključen tudi video ob zadnji steni galerije, odraža dosledno notranjo logiko ter brezkompromisnost avtorja. Ta nam je z Obiskovalci pripravil eno najintenzivnejših razstavnih doživetij v našem prostoru, in to ne samo v zadnjem času.

Vladimir P. Štefanec